

**Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»**

СТРИГА Е. В.

**Методичні рекомендації з навчальної дисципліни
«Історія літератури (основна іноземна мова)»**

Одеса – 2022

УДК: 82–1: 82.06(510)(072)

Друкується за рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 9 від 28 квітня 2022)

Укладач: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри західних і східних мов та методики їх навчання Е. В. Стрига

Рецензенти: Л. В. Першина – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри романо-германської філології та методики викладання іноземних мов Міжнародного гуманітарного університету;

Г. В. Мельниченко – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри германської філології та методики викладання іноземних мов Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Історія літератури (основна іноземна мова)» / Укл. Е. В. Стрига. Одеса : Університет Ушинського, 2022. 35 с.

Методичні рекомендації складено відповідно до листа Міністерства освіти і науки України від 09.07.2018 року № 1/9-434 «Щодо рекомендацій з навчально-методичного забезпечення» і містять короткий зміст лекцій, практичних занять, глосарій, літературу і т. ін.

ЗМІСТ

Вступ.....	4
Тексти лекцій.....	5
Теми практичних занять.....	15
Теми рефератів	16
Структура, оформлення та захист реферату.....	18
Глосарій.....	19
Екзаменаційні питання.....	27
Критерії оцінювання.....	30
Рекомендована література	34

ВСТУП

Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Історія літератури (основна іноземна мова)» призначені для здобувачів першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Мова і література (китайська)) і містять короткий зміст лекцій, практичних занять, глосарій, структуру та теми рефератів, критерії оцінювання, екзаменаційні питання та літературу. Можуть бути використаними для самостійного опрацювання навчального матеріалу з означеної дисципліни.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

- знати: особливості основних напрямків літературного процесу, основні факти життя та творчості провідних китайських письменників, основні прийоми й методи літературознавчого аналізу китайськомовної прози та поезії;

- уміти: *аналізувати* стилістичні та жанрові особливості літературної прози та поезії китайських авторів; *перекладати* зі словником літературні тексти; адекватно *застосовувати* основні прийоми й методи літературознавчого аналізу творів письменників і поетів; *творчо читати й осмислювати* твори на особистому рівні.

ТЕКСТИ ЛЕКЦІЙ

Модуль 1. Китайська література з давніх часів до початку XX століття.

Змістовий модуль 1. Розвиток китайської літератури від міфів до романів.

Тема 1. Жанри китайської літератури.

Історичні хроніки та інші історико-географічні жанри. Книжкові канони. Енциклопедії. Поезія. Драма. Новела. Роман.

Китайська цивілізація є однією з найдавніших у світі. Її вік становить не менше п'яти тисяч років, при цьому письмовими джерелами охоплений період тривалістю не менше 3500 років.

Доімперській Китай (до 221 до н. е.); Імперський Китай (221 рік до н.е. – 1911 рр рік н.е.); Новий Китай (1911 рік – суч.). Перші два періоди займають приблизно однакові часові проміжки; другий період іноді поділяють на Ранній (до кінця імперії Тан) і Пізній (до кінця імперії Цин).

Доімперський Китай (Ся, Шан, Чжоу – до 221 до н. е.).

Легендарна династія Ся згідно з традиційними уявленнями правила в стародавньому Китаї в 2070-1765 роках до н. е. За іншою версією правління династії відноситься до 2700 року до н. е. Китайськими археологами нерідко династія Ся зв'язується з археологічною культурою Ерлітоу. Раннє царство Шан існувало з 1554 по 1046 рік до нашої ери на північ від місць, де р. Хуанхе виходить на Велику китайську рівнину. Реальність існування держави Шан підтверджена не тільки археологічними знахідками, а й письмовими джерелами. Найбільш докладно опис історії Шан містить твір Сима Цяня "Історичні записки". Епоха Чжоу (1045 рік до н. е. – 221 до н. е.) – час правління в Китаї в династії роду Цзи. Роду Цзі вдалося повалити правлячу династію Шан і встановити свою. Династія припинилася перемогою династії Ін. Історики ділять епоху Чжоу на кілька періодів: у Західне Чжоу (1045 до н. е. – 770 до н. е.) Будинок Чжоу правив територією навколо басейну Середньої Хуанхе; В Східне Чжоу (770 до н. е. – 256 до н. е.) Будинок Чжоу поступово втрачав гегемонію, а Китай був поділений між незалежними царствами; Період весені і осені (Чуньцю), коли на території Китаю одночасно існували багато окремих володінь. Правитель царства Чжоу мав спочатку реальної центральною владою, а потім все більш і більш номінальною; період Воюючих царств (Чжаньго 战国) починаючи з 403 до н. е. і до 249 до н. е., коли головними в Китаї були інші царства.

Імперський Китай

Перша імперія в історії Китаю стала імперія династії Цинь, створена Цинь Шихуанді в 221 р до н.е. Час правління династії Чу (з 209 по 202 рік до н. е.) Займає період від смерті сина Цинь Шихуана до встановлення правління династії Хань. Цей період є смутним часом багатосторонньої військової внутрікитайській конфлікту. В Імперії Хань (206 до н. е.-220 н. е.) Правила династія Лю. Ханьська династія існувала довше будь-який інший китайської імперії. Її правління служило зразком для всіх наступних. Більш того, основну етнічну групу китайців на ім'я держави стали називати хань. Династію заснував Лю Бан. Початковий період (206 до н. е. -

9 н. е.) Носить назву західної Хань або ранньої Хань. Його історія викладена в письмовому творі Ханьшу. Другий період (25-220) називається східній Хань або пізньої Хань. Його історія викладена в творі Хоу Ханьшу. Епоха Троецарствія (з 220 по 280 роки н.е.) - період історії Китаю, в якому йшла боротьба між трьома державами Китаю – У, Вей і Шу. Початком вважається розпад ханьської імперії в 220 році. Деякими істориками початок періоду відноситься до повстання жовтих пов'язок 184 року. Кінець періоду пов'язаний з ліквідацією династії Цао в царстві Вей. В результаті утворилася об'єднала роздроблені китайські держави імперія Цзінь. Імперія Цзінь (265-420 роках) існувала між періодом Троецарствія і періодом Південних і Північних династій. Держава була заснована воєначальником Сима Янем. Південні і Північні Династії (420-589 рр. н.е.) – період історії Китаю після епохи шістнадцяти держав і до династії Сунь. Імперія Сунь (581-618 роки н.е.) об'єднав Китай після тривалого періоду міжусобних воєн і смуги. Правителі династії здійснили ряд грандіозних будівельних проектів і реформ соціально-економічної спрямованості. Імперія Тан (18 червня 618 – 4 червня 907) - заснована Лі Юанем китайська імперія. Після остаточного придушення заворушень селян і сепаратистських феодальних рухів імператор Лі Шимін почав проводити прогресивну політику. Епоху Тан традиційно вважають періодом найвищої могутності Китаю, коли він випереджав в своєму розвитку інші сучасні йому країни світу. П'ять династій і десять царств (907-960) – період політичних переворотів в Китаї, що почався поваленням династії Тан і закінчився встановленням правління династії Сун. На півночі країни за цей час швидко змінилися п'ять династій, а на півдні було засновано не менше 12 незалежних царств. В Імперії Сун (960 по тисячі двісті сімдесят дев'ять роки н.е.) правила династія Чжао. Із заснуванням імперії закінчилася роздробленість Китаю, яка тривала з падіння династії Тан в 907 році. Переломним моментом є 1127 рік, коли війська держави Цзінь захопили імперську столицю. Імператорський дім був полонений, але один з синів зрікся монарха біг на південь, в Цзяннань. Його військо Юе Фею вдалося зупинити просування чжурчженських військ на південь. Таким чином, історію Сун ділять на Північний і Південний періоди, до і після перенесення столиці. Імперія Юань (1271-1368 роки н.е.) – монгольська держава на території Китаю, засноване ханом Хубілай завершив завоювання Китаю в 1279 році. Імперія впала в результаті селянського повстання Червоних пов'язок 1351-1368. Велика Мінська імперія (з 1368 року по 1644 рік) - китайська держава під управлінням династії Мін, що правила після звільнення Китаю від залежності від монгольської династії Юань. Імперія Велика Цин (з 1644 по 1912 рік), також відома як Маньчжурська династія, була останньою імперією на території Китаю. Династії Цин пішла Китайська республіка. Мультикультурна Цінська імперія існувала протягом трьох століть і сформувала територіальну базу для сучасного китайського держави.

Новий Китай (з 1911 року)

У 1911 році в Китаї почалася Синьхайська революція, що поклала кінець маньчжурської династії. На місці Імперії Цин була проголошена Китайська республіка. У 1915 році принци Китаю проголосували за встановлення монархії з

Юанем Шикаем як імператор, що викликало ряд повстань в китайських провінціях. 22 березня 1916 року республіка була відновлена. Юань Шикай відмовився від титулу. У березні 1926 року Чан Кайши здійснив військовий переворот у Кантоні, вигнав комуністів, а через три місяці його обрали головою Гоміньдану, і він став головнокомандувачем збройними військами. Протягом наступних двадцяти років Китай знаходився в стані громадянської війни, ускладненою японською окупацією. До 1949 року збройними силами КПК вдалося здобути перемогу в громадянській війні. У вересні 1949 року почалася робота Народної політичної консультативної ради Китаю, який проголосив Китайську Народну Республіку.

Парадигми осмислення літературної і поетичної творчості.

Перші спроби осмислення природи і функцій вень і ши були зроблені ще в чжоуської теоретичної думки, однак оригінали ними об'єктами теоретизування вони стали в гуманітарії часів Лючао, коли виділилося особливе інтелектуальне напрямку, який називається в китайській науковій термінології «літературною критикою» (веньсюе піпін 文學 批評). У той час літературно-теоретичні твори – вень лунь (文 論 «міркування про словесності») могли бути реалізовані в різних класах і жанрах словесності: в трактатах (лунь 論), в есе, в епістолах, у поетичних творах. До цього ж напрямку слід зараховувати і різні літературні збірки, склад і композиція яких, подібно до того ж «Вень сюань», зазвичай відображають власні погляди антологіста на художню словесність та її жанрову ієрархію. Літературно-теоретична думка існувала і розвивалася в Китаї протягом усіх наступних історичних епох, проте її типологічні особливості і центральна проблематика – питання припологи і функцій літературної творчості, жанрового складу літератури, критеріїв істинного художнього твору, витоків і закономірностей літературного процесу – визначилися саме при Лючао. Тоді ж були створені і базові для даного напрямку теоретичні твори.

Тема 2. Творчість докласичного періоду.

Характеристика прадавнього періоду – доби Чжоу 周 (XI ст. – 256 р. до н.е.). Перші ієрогліфічні пам'ятки, написи на кістках тварин і панцирах черепах. Еволюція та розвиток міфів. Міфи та легенди про безсмертних «Книга гір та морів» як найбільш повне давнє джерело міфології. Перший поетичний збірник китайської літератури «Книга пісень» «诗经», (XI – VI ст. до н.е.). Народні пісні, ритуальні гімни як віддзеркалення світу почуттів і вірувань прадавніх людей. Обрядові, хвалебні пісні та оди «Ши Цзіну». «Судження та бесіди» Конфуція 孔子 «论语» як знаковий твір стародавньої китайської філософії (конфуціанства). Полемічні діалоги у книзі Менци 孟子 (IV ст. до н.е.). Особливості творів теоретиків даосизму. Пісенно-лірична ритмізована мова, символічні образи і багатозначні поняття у «Книзі Шляху і Чесноти» («道德经») Лаоцзи (VI ст. до н.е.). Багаточисельність фантастичних притч і парабол у книзі Чжуанцзи 庄子 (IV – III ст. до н.е.). Байки, що засновані на народних міфах та легендах у трактаті «Сюньцзи» «荀子» (III ст. до н.

е.). Культурта та література доби Хань 漢代 (206 р. до н.е. – 220 р. н.е.). Об'єднання імперії возведення конфуціанства в ранг державного вчення. Поява і широке розповсюдження прозопоетичного жанру «фу» 賦. Розвиток історичної прози. Барвисті деталі, індивідуальні та колективні портрети діячів минулого, цитати з їхніх промов, короткі резюме у «Життєписах» – останній частині «Історичних записок» Сима Цяня (145-87 рр. до н.е.).

Тема 3. Література середніх століть.

Епоха Тан – «золотий вік» китайської поезії. Сунська епоха в історії китайської словесності (X-XIII ст.)

Китайська поезія періоду Тан – поезія VIII–IX століть, яка розвивалась в період існування династії Тан і характеризувалась багатством жанрів, тем, образів. У цей час творили близько двох тисяч поетів, які написали близько 48 900 віршів. Це стало можливо тому, що вміння писати вірші стало обов'язковим імператорським іспитом для охочих стати чиновником. У Танській імперії складали свої вірші прославлені поети Лі Бо (701–762 рр.), який написав близько 30 томів ліричних творів, Ду Фу (712–770 рр.), Бо Цзюйї (772–846 рр.), який своєю творчістю намагався захистити селянина від несправедливості, поет-художник Ван Вей (701–761) та інші. Цей період називають «золотим віком» китайської поезії.

Правління династії Тан тривало майже триста років (618–907). Столицею Танської держави став Чан'ань — місто з мільйонним населенням, де й містилася резиденція імператора. Перші правителі Танської держави дбали про розвиток країни, роздали чимало земель селянам, обмежили владу крупних поміщиків, сприяли активізації торгівлі. Країна отримала відносний спокій. Завдяки цьому, торговельні зв'язки через Великий шовковий шлях зробили Чан'ань найбільшим містом тогочасного світу, де зустрічалися представники багатьох етнічних груп.

Правителі Тан опікувалися розвитком культури. У великі міста приїздили талановиті письменники, художники, архітектори, їх усіляко підтримували можновладці, тому Танська держава розквітла у нових архітектурних ансамблях і здобула світове визнання декоративними виробами, живописними шедеврами, книжками. У 7 столітті в Китаї був винайдений ксилографічний спосіб книгодрукування, який уже в 9 столітті був замінений на друк розбірним шрифтом. Завдяки цьому винаходу друкувалися не лише державні укази та буддистські тексти, а й збірки віршів та новел.

Характерною особливістю китайської поезії того часу є психологічний паралелізм — паралельне зображення природи і почуттів людини. Китайські поети знаходили в природі асоціації своїм душевним станам, водночас природа давала поштовх їхньому натхненню, розвитку думки та ліричних переживань. У добу Середньовіччя в Китаї виникає пейзажна лірика. Природа не тільки годувала людину, а й була її духовним учителем, другом, співбесідником.

За часів Тан поезія вирізнялась певною демократизацією на відміну від попередньої епохи, де лірика відзначалася вишуканістю, аристократизмом форм, барвистістю стилю. Перші поети нової доби прагнули простоти форми і глибини

поетичної думки. Вони висловлювали не тільки свої приховані почуття, а й світогляд людини, що усвідомила свою цінність і єдність із природою.

Біля витоків танської поезії стояли такі видатні майстри, як Ван Бо, Лу Чжао-лінь, Чень Цзі-ан, Мен Хао-жань, Гао Ші та інші. Кожен із цих різних поетів так чи інакше передував творчості своїх геніальних сучасників – Лі Бо та Ду Фу. Також ця епоха відзначилась найбільшою кількістю поетес, найвідомішими є Юй Сюаньчжи, Сюе Тао, Цзян Цай-пін.

Сунська епоха в історії китайської словесності (X-XIII ст.).

Література періоду Сун у великій історії китайських інтелектуалів займає злегка принижене становище порівняно з блискучою поезією епохи Тан і театральним і романтичним розквітом періодів Юань і Мін. Вона, перш за все, складалася з серйозних праць з довідками, наповнених знаннями. Ще їх відзначає високий рівень мислення. Все це призвело до того, що література періоду Сун стала невичерпним джерелом для блиску наступних епох.

Проза

У X ст. у період політичних і літературних нововведень, з'явилося безліч важливих збірок, найвідоміші з яких були складені Лі Фаном (925-995). Його твори склалися з колекції фантастичних історій, якими китайська наука ніколи не нехтувала. Першим був збірник, виданий в 981 році, «Велика збірка ери Тайпин» («Тайпин Гуанцзу»). Потім з'явилося більше серйозний твір, що містить суму всіх китайських знань того часу, замовлене і ретельно вивчене імператором Тайцзун (976-997) – енциклопедія «Тайпин Юйлань». Століття по тому побачив світ «Збірник розмов біля ставка про мрії» («Менці Бітані»), автором якого був ерудит Шень Гуа (1030-1094). Він зібрав «на кінці кисті» (суйбі) серію самих різних настанов і роздумів літературного, наукового, художнього властивості, написаних з великою безпосередністю. Ще сто років тому з'явилися збірники, про яких можна сказати, що в них відбилася душа епохи Сун. Це були збори казок, найбільший з яких належав кисті одного учасника – Хен Мея (1123-1202), а називався він «Цзяньчжі». Цікавість і захоплення, властиві цій епосі економічного зростання і філософського відродження, сприяли поширенню чарівності енциклопедичним знанням, захоплюючи всіх і історією науки, і історією думки своєї цивілізації. Ці твори, складені красивою літературною мовою, не відхилялися від існуючої інтелектуальної традиції. Вони були своєрідною вершиною її соціального і наукового розвитку.

Поезія

В епоху Сун не було такого інтелектуала, який хоч раз не висловлював би свої ідеї за допомогою поетичних ритмів. З покоління в покоління молоді кандидати на офіційні посади навчалися завдяки цій римованій грі, яка передає інформацію. Вдатний в зрілі роки, політик однаково добре вмів передавати свої думки як віршами, так і прозою. Ось чому історія поезії періоду Сун дозволяє зрозуміти загальну історію династії, якщо дивитися на неї через життя людини. Збірники, складені китайськими ерудитами XVIII ст., Дозволили виявити, що в період між

епохами Тан і Сун відбувся розквіт поезії, так як кількість поетів, пам'ять про яких збереглася в наступних століттях, практично подвоїлася. Втім, читання сунських поетів іноді залишає відчуття, що їх поезія була млявою.

Письменники цього часу не переставали міркувати прозою, навіть якщо свої думки вони висловлювали віршами. Така, швидше за все, була найяскравіша риса авторів середини XI ст. Розсудливі, які вміють працювати в серйозних жанрах, вони частіше користувалися поезією не для того, щоб передати почуття, а щоб краще висловити свою думку. Звичай передавати віршами те, що раніше говорилося прозою, швидко поширився, що ілюструє блискуча особистість поета Оуян Сю (1007-1072). Поезія, що стала оповідною, придбала розсудливість і об'єктивність, але втратила емоційність. Учені роздуми або живописні картини повсякденного життя привели до появи вправного жанру віршування. Було написано незліченну кількість поем, які ніколи не могли зрівнятися з захопленістю, що відрізняє поезію попередньої епохи.

Тема 4. Література Нового часу (XVII ст.– до початку XX ст.).

Літературний процес у XVII століття. Література XVIII століття. Література першої половини XIX століть.

Тема 4. Література Нового часу (XVII ст.– до початку XX ст.).

Літературний процес у XVII століття. Література XVIII століття. Література першої половини XIX століть.

Тенденція до наслідування древніх зразків стає характерною з кінця XIV – початку XV ст. для літературної і публіцистичної творчості цілого напрямку – «прихильників древньої літератури» («гу вень пай»), до яких відносили себе Сун Лянь, Лю Цзи, Ян Шіці і багато інших вчених і політичні діячі.

Найбільші досягнення в жанрі прози спостерігаються в XVI – початку XVII ст. Так, Сюй Сяке (1587-1641), автор подорожніх записок під назвою «Щоденник Мандрів», що склалися з 404000 ієрогліфів, приводив у них скрупульозну інформацію про всі місця, які відвідав – починаючи з географії, закінчуючи мінералогією. Перша згадка про газету в Пекіні відноситься до 1582 році; до початку 1638 р пекінська «газета» друкувалася вже за допомогою пересувних літер, які змінили текст, повністю вирізали на дерев'яній дошці. В епоху пізньої Мін розвинувся новий жанр – зведення правил, що стосуються етики ділових стосунків і призначався в першу чергу для купців. Жанр короткого оповідання сходить ще до епохи Тан (618-907), де вже тоді користувався популярністю, але якщо роботи, що належали перу таких авторів як Сюй Гуанчжу, Сюй Сяке і Сун Інсьіна, швидше носили технічний і енциклопедичний характер, в мінську епоху розвинулася також чисто художня різновид цього жанру. У той час як аристократи були достатньо освічені, щоб легко читати книги, написані на класичним стилем, мали більш скромний багаж знань жінки в освічених сім'ях, купці і торгові прикажчики становили величезну аудиторію, до якої зверталися автори і драматурги, які пишуть на розмовній мові («байхуа»). Роман «Квіти сливи в золотій вазі», опублікований в 1610 році, вважається п'ятим з великих творів Китаю і ставиться за значимістю безпосередньо за Чотирма Класичними Романами – два з яких, «Річкові заплави» і

«Подорож на Захід», побачили світ в епоху Мін. Що стосується драматургії, вона найчастіше мала вигаданий, фантастичний характер. Одна з найвідоміших китайських п'єс, «Піонова альтанка», була написана драматургом мінської епохи Тан сянци (1550-1616) і вперше йшла на сцені Павільйону Принца Тена в 1598 році.

Тема 5. Література Китаю кінця XIX – початку XX століть.

Специфіка окресленого літературного періоду. Лі Баоцза. «Просвітницька проза». Романи: «Події 1900 року», «Наше чиновництво», «Живе пекло», «Справжнє Китаю».

У всіх далекосхідних літературах в XVIII ст. посилюються антифеодальні тенденції. Так, письменники Китаю, Кореї та В'єтнаму піддають різкій критиці екзаменаційну систему, за допомогою якої формувався чиновницький апарат, самих чиновників, неосвічених і жадібних, що чинять беззаконня. Деспотизм, придушення особистості, прихильність до схоластики з небаченою доти гостротою відображені і в романі «Неофіційна історія конфуціанців» У Цзінцзи. Починається критичний перегляд колись безперечних істин і принципів. Для літератури Китаю XVIII ст., Який продовжував страждати під маньчжурським ярмом, характерна антіманьчжурська спрямованість, часто прихована і виступала в формі ідеалізації національного минулого.

З процесом емансипації людської особистості пов'язано створення в літературах Далекого Сходу вражаючих жіночих образів, а також поява чудових письменниць. Серед послідовників видатного китайського поета і новеліста XVIII в. Юань Мея було чимало жінок.

У Китаї антифеодальна боротьба, перепліталася з національно-визвольною боротьбою проти маньчжурських загарбників, зародження буржуазних відносин викликали ідеї, близькі до ідей західноєвропейського Відродження і Просвітництва. У XVII - XVIII ст. з'являється плеяда вчених, філософів і письменників, критично і раціоналістично мислячих, які висувають принципи наукового дослідження, критикують догми і традиційні форми виховання, пропагують освіта, заснована на реальних знаннях, а не на схоластичних «екзаменаційних творах» і коментарях до конфуціанським класиків. Діячі раннього Просвітництва – учасники збройної боротьби з маньчжурськими завойовниками (Хуан Цзунси, Гу Яньу, Ван Фучжи) критикували феодальні відносини, але стояли на позиціях освіченого абсолютизму. Закони природи вони пояснювали з матеріалістичних позицій, стверджували, що суспільне життя, як і природа, підпорядкована певним закономірностям, розвивали теорії соціальної рівності, позастанової цінності людини, його природних прав. Одні з них закликали до «Відродження старовини», інші (Ван Фучжи) висували ідею прогресивного розвитку людства.

Встановлення причинного зв'язку між середовищем і людиною, виявлення обумовленості характеру людини обставинами його життя, уявлення про природну рівність людей збагатили китайську літературу XVIII-XIX ст., надавши великий вплив на сатиричний роман («Неофіційна історія конфуціанців» У Цзінцзи), збірники коротких розповідей Юань Мея і Цзі Юня, побутовий роман («Сон у

червоному теремі» Цао Сюеціня), сатирико-фантастичний роман («Квіти в дзеркалі» Лі Жучжєня) і викривальні романи початку ХХ ст.

Література першої половини ХІХ століття.

В літературі і мистецтві Китаю кінця ХVІІІ в. - першої половини ХІХ ст. як і раніше панують старі жанри: регламентовані придворні вірші ши, витончена проза, традиційний пейзаж і т.д. Навіть повествовательная проза, яка в Китаї здавна була «простонародним» видом літератури, поступово втрачає риси критичної, соціальної спрямованості, настільки яскраво представлені в романах ХVІІІ в. «Сон в червоному теремі» і «Неофіційна історія конфуціанства», і набуває авантюрний, розважальний характер. Широке поширення отримують так звані «лицарський», «судовий» і «героїчний» романи, що ведуть читача від реальної дійсності. Винятком є лише сатиричний роман Лі Жучжєня «Квіти в дзеркалі» (1820), де в фантастичній формі викривається безправне становище жінки в Китаї.

Переломним моментом в літературі Китаю стала середина ХІХ ст. – епоха тайпінського повстання, ідеї якого справили величезний вплив на суспільну свідомість китайського народу. На передньому плані для нової китайської літератури мало відродження політичної, соціальної поезії. Воно пов'язане з іменами видатних політичних діячів: Лінь Цзєсюя, Хун Сюцюань, Ши Дакая. Багато з них були активними учасниками тайпінського руху. Їх поетична творчість стало спробою вивести поезію на широку політичну арену, дати їй право голосу в суспільному житті. Тайпінське повстання присвячені також вірші Хуан Цзуньсяня (1848-1905). Традиційна китайська поезія в ХІХ в. була представлена тунченською школою і школою сунського стилю. Головний естетичний принцип обох груп складався в наслідуванні давніх зразків (тунченська школа наслідувала поезії епохи Тан; школа сунського стилю – поетам епохи Сун) і в зневазі до суспільного життя країни. Стовпом тунченської школи був Цзен Гофань, один із заглушувачів тайпінського повстання. У боротьбі з естетичними поглядами тунченської школи з 1890-х рр. формується «школа нової поезії».

Література Китаю кінця ХІХ – початку ХХ століть.

Кінець ХІХ ст. і особливо 90-ті рр. ХІХ ст. відзначені надзвичайним поживавленням оповідних жанрів, зокрема прози. Художня проза, яку літературні старовіри зневажливо називали «дрібним ремеслом вирізання комах» (на відміну від «ліплення дракона», тобто «високих» жанрів літератури), набуває найважливіше значення. За цей невеликий період в Китаї опубліковано понад тисячу прозових творів (включаючи перекази). Одна з причин розквіту прози в цей час визначалася тими змінами, які відбулися на рубежі століть в самому суспільстві. У Китаї і перш (наприклад у ХVІІ ст.) великі соціальні та культурні зрушення викликали поживавлення прозових жанрів. Аналогічний процес (хоча і в іншому вираженні) відзначається на рубежі ХІХ і ХХ ст. Виникає і теорія художньої прози, чого досі, по суті, не було. Однією з перших робіт такого типу була стаття Янь Фу і Ся Цзен, яка була опублікована в Тяньцзіньській газеті «Говеньбао» («Новини країни»). Про специфіку прози писали відомі літератори, есеїсти і естетики (Лінь Шу, У Вояо і ін.).

Автори ставили питання про роль прози в суспільстві і силі її впливу на читача. Велику роль зіграли статті Лян Цичао «Передмова до перекладів політичної прози» (1898 р.) і «Про зв'язок прози з народовладдям» (1902 р.), де був сформульоване важливе питання про «революцію в галузі прози». Велику увагу у своїх роботах Лян приділяв саме «політичній прозі», яка, на його думку, стимулювала (як в японській літературі) соціальний прогрес. «Революція в прозі» може «поліпшити народоправленіє», тобто змінити суспільні звичаї і порядки, писав він. Лян та інші бачили в прозі найбільш органічне засіб поширення політичних і соціальних ідей.

Модуль 2. Китайська новітня література.

Змістовий модуль 2. Формування та розвиток новітньої літератури Китаю.

Тема 6. Нові теми в китайській літературі початкового етапу соціалістичних перетворень (1949-1956 рр.).

Історична ситуація поч. ХХ ст. у Китаї. Рух «4 травня» (1919) та його вплив на розвиток літератури й культури. Знахідки і відкриття поезії – 4 травня. Синтез різних напрямів у творчості поетів. Запровадження розмовної мови *байхуа*. Співіснування різних стильових начал: реалістичного, романтичного та символічного. Утвердження в період «літературної революції» *нових віршів*. Поява на противагу верлібру *нового регулярного вірша* (格律诗). Жанрові ознаки нових віршів. Короткі вірші *сяоши* 小诗. Творчість Се Бінсінь, Лю Дабай та Цзун Байхуа. Романтизм у поезії – 4 травня. Літературна група *реалістичного напрямку*. «Товариство вивчення літератури» «文学研究会» (1921). Знакові твори реалістичної поезії. Символізм у поезії «4 травня» (20-30-ті рр. ХХ ст.).

Кардинальні відмінності літератури цього часу від традиційної були закладені наприкінці ХІХ ст., коли в закритий до того часу Китай хлинув потік інформації із Заходу. В країні почали багато перекладати, зокрема й художньої літератури (ніби готували живці для прищеплення). Найбільший інтерес спершу викликали твори романтиків, атмосфера мандрів у яких виявилась дещо співзвучною власне китайській пригодницькій літературі на байхуа. Однак поступово позиції завойовував реалізм. Сприймавши реалістичний метод через переклади, китайські автори самі почали писати твори, дотримуючись його засад. Лу Сюнь, Ба Цзінь та Лао Ше.

Маоїзм у літературі Китаю напередодні «культурної революції» (1956-1974 рр.).

Маоїзм передбачає те, що всю попередню культуру необхідно знищити і створити культуру заново — на порожньому місці — нову «пролетарську комуністичну культуру». На практиці в Китаї в часи панування маоїзму знищували книги, бібліотеки, храми, монастирі, релігію і пропонували твори Мао Цзедуну як єдино можливий фундамент нової культури. Як казав Мао Цзедун: «Якщо вмієш читати — читай тільки твори Мао, якщо вмієш писати — пиши тільки да-цзи-бао!»

(Да-цзи-бао — короткі гасла політичного змісту). Як фундамент «нової культури» пропонувалась «червона книжечка» — цитатник Мао Цзедуну — збірник висловлювань Мао, що був виданий накладом більше мільярда примірників і був обов'язковим для вивчення на пам'ять всім членам суспільства. Як у свій час сказав Мао Цзедун: «Якщо ти один день не читав твори Мао — у тебе з'являться сумніви, якщо ти два дні не читав твори Мао — ти скочуєшся в болото опортунізму, якщо ти три дні не читав твори Мао — ти не зможеш більше жити».

Для літератури початку 50-х років обов'язковими є «непогрішні» комуністичні керівники та потребують ідеологічному перевихованні «ідейно ущербні» інтелігенти. Особисте життя героїв виявлялася на задвірках такої літератури, що і становить специфіку творів того часу.

Тема 7. Новітня китайська проза та поезія.

Етапи розвитку китайської літератури другої половини ХХ ст. Становлення соцреалізму (тема земельної реформи та героїзація історії літератури). Література «рідного краю» 乡土文学 . Курс «подвійної сотні» — літературна відлига та нова хвиля радикалізації соцреалізму. Ідея курсу «подвійної сотні». „Літератури шрамів”: відродження історії та її суб'єкта. Творчість Лю Сін'ю (刘心武). Прояви естетики модернізму в китайській прозі 80-х років ХХ ст. (вплив західних філософсько-мистецьких теорій). Модерністські тенденції в розповідній прозі. Прояви модернізму в „туманній поезії” та оповіді — „потоці свідомості”. «Туманна поезія» 朦胧诗 — рецепція західного символізму та імажизму.

Незалежна поетична творчість у КНР хронологічно поділяється на три періоди: 1980-і, 1990-і і 2000-і. Таким розподілом оперують більшість критиків, при цьому періоди виділяються не механічно — перехід від одного до іншого супроводжувався масштабними змінами суспільно-політичної ситуації в КНР, а також еволюцією в засобах поширення літературного матеріалу. Ці зміни впливали як на зміст, так і на форму поетичних текстів.

Представник критичної літератури Ян Цзішен. У цей період також починає розвиватися «література неореалізму» (新寫實), яскравими представниками якої є Чи Лі, Фан Фан, Лю Чженьюнь, Лю Хен, Фань Сяоцін, Чжу Суцзін, Лі Сяо, Ян Чженгуан, Чжао Беньфу. Також до неореалізму зараховуються деякі твори Ван Ань-і, Су Туна, Є Чжаояня, Чжоу Мейсеня.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

п/п	Назва теми
	Змістовий модуль 1. Розвиток китайської літератури від міфів до романів.
1.	<i>Дискусія</i> «Різноманіття жанрів китайської літератури»
2.	<i>Семінар</i> «Особливості Літератури Китаю докласичного періоду»
3.	<i>Дискусія</i> «Епоха Тан – «золотий вік» китайської поезії. Сунська епоха в історії китайської словесності»
4.	<i>Семінар</i> «Літературний процес Нового часу (XVII ст.– до початку XX ст.).
5.	<i>Семінар</i> «Тенденції розвитку літератури в Китаї кінця XIX – початку XX століть»
	Змістовий модуль 2. Формування та розвиток новітньої літератури Китаю.
6.	<i>Семінар</i> «Вплив політичного курсу на розвиток китайської літератури початкового етапу соціалістичних перетворень (1949-1956 рр.).
7.	<i>Дискусія</i> «Своєрідність новітньої китайської прози та поезії»
7.	<i>Робота в малих групах</i> «Представники новітньої прози та поезії»

ТЕМИ РЕФЕРАТИВ:

1. Ранні оповідно-віршовані оповіді пінхуа як предшественіка китайського епосу.
2. «Шихуа про те, як Трипитака Великої Тан добув священні книги»: жанрові особливості та місце в історії китайської літератури.
3. Пейзажна лірика у творчості поетів епох Юань – Мін.
4. Громадянська поезія епох Юань – Мін.
5. Творчість Чжао Менфу, Ван Мян, Ні Цзяня.
6. Юаньські арії Цюй.
7. Пісенна лірика саньцюй.
8. Генезис жанру класичної юаньської драми.
9. Структура і композиція юаньської драми.
10. Світ образів юаньської драми.
11. Структура і художні особливості драми Лі Хаогу «Студент Чжан Юй морську варить воду біля острова Шамень».
12. Структура і художні особливості драми Чжен Гуанцзу «Домашніх духів обдуривши, душа Цяньнюй розлучається з тілом».
13. Історія створення, основні ідеї та образи історичної епопеї Ло Гуаньчжуна «Трицарство».
14. Структура і художні особливості історичної епопеї Ло Гуаньчжуна «Трицарство».
15. Історія створення, основні ідеї та образи героїчної епопеї Ши Найаня «Річкові заплави».
16. Структура і художні особливості героїчної епопеї Ши Найаня «Річкові заплави».
17. Структура і художні особливості героїко-фантастичної епопеї У Чен'єня «Подорож на Захід».
18. Історія створення, основні ідеї та образи героїко-фантастичної епопеї У Чен'єня «Подорож на Захід».
19. Структура і художні особливості анонімного роману «Цзінь, Пін, Мей» (або «Квіти сливи в золотій вазі»).
20. Історія створення, основні ідеї та образи анонімного роману «Цзінь, Пін, Мей» (або «Квіти сливи в золотій вазі»).

21. Місце циклу «Сань-бай-цянь» в просвітницької літератури Стародавнього Китаю.
22. Художні засоби виразності, поетика і нумерологічне значення творів циклу «Сань-бай-цянь».
23. Особливе значення канону «Тисячеслів'я» в просвітницької традиції регіону Східної Азії.
24. Китайський канон «Мацзян-саньцзицзін».
25. Генезис жанру, структура і різновиди міської повісті XVII ст.
26. Специфіка любовних хуабень.
27. Особливості авантюрно-пригодницьких хуабень.
28. Аналіз судових хуабень.
29. Специфіка чарівних хуабень.
30. Аналіз даоської концепції «життя є сон» у повістях XVII ст.
31. Поетика і художні особливості повісті «Гравець у вейци».
32. Своєрідність творчості Пу Сунліна.
33. Художні особливості новел на веньянь. Проблема внутріязичних перекладів.
34. «Нотатки з хатини Велике в Малому» Цзи Юня.
35. Збірник біцзі Юань Мея «Про що не говорив Конфуцій».
36. Шень Фу і його «Шість записок про швидкоплинне життя».
37. Сатира як основний художній прийом у романі У Цзінцзи «Неофіційна історія конфуціанців».
38. Роман Цао Сюеціня «Сон у червоному теремі» і його місце в історії китайської літератури.
39. Розвиток судового роману.
40. Витіснення класичних жанрів новими літературними формами.
41. Розвиток прози на розмовному байхуа, публіцистики.
42. Перші дослідження перекладів західної художньої літератури.
43. Розвиток іноземної теми в китайській літературі.
44. Фен Менлі та Лін Менчу як яскраві представителі своєї епохи.
45. Основні напрями і підсумки китайської літератури Нового часу.

СТРУКТУРА, ОФОРМЛЕННЯ ТА ЗАХИСТ РЕФЕРАТУ

Реферат складається із 15-20 сторінок, кількість джерел 20-25, шрифт Times New Roman 14 та обов'язково повинен містити наступні структурні елементи:

- вступ, актуальність теми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями;
- мета та завдання;
- новизна дослідження;
- виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів, який складається із двох розділів;
- висновки до кожного розділу, загальні висновки, перспективи подальших пошуків у даному науковому напрямку;
- список використаної літератури.

Захист та обговорення реферату відбувається на практичному занятті.

ГЛОСАРІЙ

Автобіографія (грецьк. *autds* — сам, *bios* — життя, *grapho* — пишу) — літературний жанр, головним героєм якого (в літературному сенсі) є сам автор; основа автобіографістики, що включає, крім автобіографії, мемуари (спогади), щоденники, почасти й листування, а також автобіографічні художні твори.

Автор (лат. *au(s)tor* — засновник) — митець, котрий реалізувався у літературному чи будь-якому іншому художньому творі. Усвідомлення самобутнього авторства як категорії, відповідної творчій, неординарній особистості, виникло у зрілий період еволюції мистецтва, на стадії переходу від фольклорно-колективного чину до індивідуального.

Актуальність художнього твору (лат. *actualis* — дійовий, справжній, нинішній) — суголосність художнього твору (передусім; — його тематики, проблематики) з сучасністю, його відповідність потребам і смакам читачів того часу, коли твір написаний, опублікований або перебуває у процесі читання (рецепції). А.х.т. — один із критеріїв його оцінки в соціологічній критиці.

Байхуа — «біла / зрозуміла мова», «розмовна мова» — письмова мова, в основі якої лежать північні діалекти. Байхуа — це народна альтернатива малозрозумілому для простого люду веньяню, який був мовою чиновників, тому сприймалася більшістю людей дещо вороже. Вона заснована не на стародавніх текстах, а на реальній нормі вимови.

Белетристика (англ. *Beiezieieigev* — красне письменство) — в широкому розумінні — твори оповідної фабульної літератури взагалі, у вузькому — художня проза. Термін «Б.» у західноєвропейському письменстві, де він з'явився завдяки Хр. Ролліну (1726) та Хр. Батеуксу (1746), стосувався поезії, риторики, історичного та пікантного нарративу, фіксував притаманну Просвітництву тенденцію поступового зближення мистецтва й науки. Часто Б. називають прозу (романи, повісті, новели, есе), для якої характерні трансформація фабули у гострий сюжет, інтрига, несподівані перипетії, що викликають жвавий читацький інтерес. Такі твори репрезентовані доробками О. Дюма (батьком і сином), А. Конан-Дойля, Р. Бредбері, С. Лема та ін. Все частіше в сучасному літературознавстві Б. позначає легку, жваву, розважальну, доступну, «формульну» розповідь про якусь подію чи наукову проблему, відому постать з метою її популяризації, здебільшого розраховану на «наївного» реципієнта, вважається різновидом масової літератури.

Бестселер (англ. *best* — кращий і *sell* — продаватися) — книга, що видається великим тиражем, враховуючи читацький попит чи комерційні інтереси, часто зумовлені модою.

Бібліотека (грец. *biblion* — книга і *theke* — сховище) — установа культури, яка здійснює комплектування, збирання, збереження і суспільне використання творів друку, а також інших носіїв інформації (рукописів, рідкісних речей, що підлягають музеєфікації, мають відношення до книги і книжкової справи; мікрофільмів та ін.). Функціонування забезпечується спеціалізованими підрозділами і фахівцями, матеріально-технічними засобами і міжбібліотечними зв'язками. Класифікація

ЮНЕСКО (1970) розрізняє Б. національні, вищих навчальних закладів, універсальні, спеціальні, шкільні, масові (публічні).

Брифінг (англ. briefing — інструктаж) — коротка нарада для представників засобів масової інформації, видавничих структур, електронних ЗМІ. Під час такої зустрічі спеціально уповноважені особи викладають позицію офіційних осіб з певного питання або позицію, узгоджену між двома (кількома) сторонами в перебігу переговорів, засідань, конференцій тощо. Б. зазвичай стосується лише викладу інформації, а не тлумачення певних проблем, не має на меті давати відповідь на те чи інше питання. Іноді поширюються прес-релізи, які містять необхідні для журналістів, видавців та ін. учасників матеріали.

Брошура (франц. brochure, від brochet — зшивати) — друкований твір обсягом не менше 5 і не більше 48 сторінок. В історії книговидавництва Б. стала попередницею журналів і газет. Тематика Б. найчастіше відображала актуальні політичні питання суспільного життя. Широко друкувалися й поширювалися Б. в добу Реформації, в часи англійської та Великої французької революцій.

Веньянь (кит. 文 言 wényán), або «класична китайська мова» — письмова мова, що використовувалася в Китаї до початку ХХ століття. Оскільки ієрогліфічне письмо передає, головним чином, значення, а не звучання слова, веньянь зберіг синтаксичні та морфологічні норми давньокитайської мови, але поступово перестав відображати усне мовлення, залишаючись мовою науки, техніки, політики та адміністрації. В результаті цього до ХХ століття він став суттєво відрізнятися від байхуа — системи запису розмовної китайської мови.

Видавництво — підприємство (державне, громадське, кооперативне чи приватне), яке здійснює підготовку і випуск (видання) книг, журналів, газет, нот, плакатів та ін. видів друкованої продукції. В. є виробничою ланкою видавничої справи і системи книжкової справи.

Видіння — твір друку, який має самостійне поліграфічне оформлення, встановлені вихідні дані і призначений для поширення вміщеної в ньому інформації. У випадку відсутності даних про автора чи вихідної інформації В. кваліфікується як анонімне або безвихідне. За редакцією тексту В. може бути 2-ге, 3-тє і т. д., а також доповнене, виправлене. Особливим чином оформлюваними є В. кишенькові, мініатюрні, бібліофільські. В. академічне — найповніше наукове В., яке містить критично встановлений текст і його варіанти, оснащені ґрунтовним коментарем і довідковим апаратом. Може включати окремими розділами (томами) художні, наукові твори, щоденники і записи, листи.

Внутрішній монолог — різновид монологу, в якому передаються внутрішні переживання персонажа замість опису зовнішніх реальних подій, ситуацій, що викликають ці переживання. Стилістично В.м. оформлюється як внутрішня мова дійової особи з відповідною часовою послідовністю думок, характерними синтаксичними конструкціями, способом вислову тощо. В.м. набирає все більшої ваги у творах українських письменників кінця ХІХ — початку ХХ ст. У зв'язку з посиленням психологізму зображення і відповідно до цього жанрово-стильових змін літературних творів, автор дивиться під новим кутом зору на об'єкт спостереження,

шукає оптимального співвідношення у зображенні персонажа і його оточення, порушує часове розгортання сюжету, а головне — аналізує стан душі персонажа.

Гуманізм (лат. *humanitas* — людський, людяний) — в етичному плані — моральний принцип, основою якого є переконаність у безмежних можливостях людини та її здатності до удосконалення, вимога свободи й захисту гідності особистості, ідея про право людини на щастя. Вужче — людяність, увага й любов до людини, готовність їй допомогти. У філософському розумінні — це історично змінна система поглядів, сталим складником якої є визнання цінності людини як особистості, її права на свободу, задоволення духовних і матеріальних потреб, розвиток здібностей.

Діалог (грецьк. *dialogos* — розмова, бесіда) — один із типів організації усного мовлення (поряд з монологом), який за своєю формою є розмовою двох або декількох (полілог) осіб. Кількість осіб у Д. — питання неістотне, бо діалогічність мовлення закладена у самій природі мови як засобу спілкування. Д. може вести одна особа, (т.зв. внутрішній Д. — розмова з самим собою) або більше двох осіб. Головною метою виникнення Д. має бути усвідомлення опозиції «Я — ТИ» на тлі «інших».

Драма — літературний рід, що зображує дійсність безпосередньо через висловлювання та дію самих персонажів. Генетично драма пов'язана із народними обрядовими дійствами. Драма є специфічним видом мистецтва, який одночасно належить як літературі, так і театру.

Епізод (грецьк. *episodion* — те, що сталося; вставка, додаток) — у давньогрецькій трагедії — акти вистав, між якими виступав хор, у сучасній літературі — одна з подій, відносно самостійний компонент сюжету в епічному, ліро-епічному та драматичному творі, органічна ланка в його загальній системі та композиції.

Епопе́я (грец. *epopoia*, від *eros* — слово, розповідь та *poiea* — творити) — один із епічних жанрів, який домінував аж до появи роману. Як синонім вживають також термін «героїчна поема». Її джерела — в усному народному епосі, у міфічних переказах і героїчних народних піснях як специфічний народно-поетичний різновид розповідних творів у прозі чи віршах.

Есе (фр. *essai* — спроба, нарис, начерк) — невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного приводу чи питання і не претендує на вичерпне і визначальне трактування теми. Характерні ознаки Е. — логічність викладу, що наближає його певною мірою до наукової літератури, дбайливе ставлення до художньої форми.

Жанр (франц. *genre*, від лат. *genus* (*generis*) — рід) — тип художнього твору, який розрізняють за певними сталими, повторюваними формальними і змістовими ознаками. На певних історичних етапах жанровий розподіл був характерний для більшості галузей мистецтва, однак у кожній з них мав свої відмінності залежно від специфіки конкретної сфери художньої діяльності.

Життя літературне — сукупність суспільних явищ, що зумовлюють певну літературну епоху. Ж. л. охоплює всі суспільні інституції літературної епохи, котрі є

підґрунтям творчої діяльності й спілкування письменників, критиків. Видавців, читачів. Ж. л. визначає рівень літературної культури епохи, панівні в даному середовищі смаки, уподобання, вартості, суспільне становище письменника, підтримку його з боку суспільних організацій, приватних осіб (меценатство, спонсорство, урядові літературні нагороди і т. д.). Ж. л. активізує діяльність інституцій, що є посередниками між письменником і читачем (бібліотеки, видавництва, книжковий бізнес, літературна критика), а також функціонування осередків формування художніх ідей (літературні журнали, літературні салони, літературні кав'ярні тощо). Зі зміною літературної епохи одні інституції стають більш впливовими в організації та підтримці Ж. л., інші втрачають свою актуальність, з'являються нові, змінюється характер суспільних інституцій, що визначають Ж. л.

Журнал (франц. journal — газета), або Часопис, — друковане періодичне видання, один із засобів масової інформації, що впливає на громадську думку і формує її. Містять статті або реферати з різних суспільно-політичних, наукових, виробничих та ін. питань, літературні, публіцистичні твори, ілюстрації, фотоматеріали, репродукції, листи дописувачів. Розрізняють за періодичністю (тижневик, двотижневик, місячник, кварталник), змістом (громадсько-політичний, літературно-художній, науковий, науково-популярний, технічний, інформаційний, реферативний, бібліографічний, сатиричний, спортивний, фаховий — історичний, медичний, хімічний, фізичний, математичний та ін.), читацьким призначенням (жіночий, дитячий, чоловічий, молодіжний).

Ідея художньою твору (грецьк. idea — першообраз) — емоційно-інтелектуальна, пафосна спрямованість художнього твору, яка приблизно може бути охарактеризована як провідна думка, ядро задуму автора. Уже етимологія слова «І.» вказує, що воно виникло тоді, коли духовний світ людини мав синкретичний характер, а в індивідуальній і суспільній свідомості не було виразної диференціації художньо-образного і логічно-понятійного мислення, мистецтва і науки.

Композиція — побудова твору, доцільне поєднання всіх його компонентів у художньо-естетичну цілісність, зумовлену логікою зображеного, представленого читачеві світу, світоглядною позицією, естетичним ідеалом, задумом письменника, канонам, нормами обраного жанру, орієнтацією на адресата. Композиція виражає взаємини, взаємозв'язок, взаємодію персонажів, сцен, епізодів зображених подій, розділів твору; способів зображення і компоновання художнього світу (розповідь, оповідь, опис, портрет, пейзаж, інтер'єр, монолог, діалог, полілог, репліка, ремарка) і кутів зору суб'єктів художнього твору (автора, розповідача, оповідача, персонажів). Композиція має епілог, зав'язку, розвиток подій, розв'язку і підсумок.

Концепція (лат. conceptio — сприйняття) — розгорнута система поглядів, викладена з наміром уникнути логічних суперечностей при тлумаченні якоїсь складної проблеми, явища. У цьому сенсі літературознавець може мати власну естетичну концепцію художньої творчості або викладати чужі, запозичені погляди. Те ж стосується й письменників, які мають свої концепції дійсності, героя,

творчості. Термін «К.» вживається і для позначення головного задуму, провідної ідеї наукової праці, художнього твору.

Критерій (грец. *kriterion* — мірило, засіб судження) оцінки літератуного твору — система засобів (принципів, зразків, норм, канонів, аргументів) для визначення своєрідності художніх творів, оцінки їх естетичної досконалості чи недосконалості, належності до сфери мистецтва. Термін «К. о. л. т.» етимологічно і понятійно пов'язаний із терміном «критика»: критика — судження, оцінка; К. — засіб судження, мірило оцінки. Якщо предмети матеріальної культури оцінюються за їх відповідністю взірцям, стандартам і функціональному призначенню, то результати духовної культури створюють складнішу оцінну ситуацію. Простота виміру та зіставлення стає позірною. Нові художні твори як естетичні цінності, оригінальні і неповторні, тому для їх оцінки К. як взірець, мірило — непридатний. Оцінка за зразками на основі зіставлення нового твору з уже написаними і опублікованими тільки увиразнює проблему об'єктивності К. Водночас автор сам обирає для себе закон іманентної творчості, за яким слід її поціновувати. За такої позиції виникають інші запитання: чи може критика, що послуговується таким К., бодай якоюсь мірою бути об'єктивною (науковою) і чи є підстави «судити» задум і волю письменника. У пошуках відповіді на ці питання доходимо до естетичної комунікації, до проблем сприймання твору, до його функціонування серед читацьких кіл. Так з'являються К. з-поза художньої сфери і формулюються у вигляді опозицій: зрозумілість — незрозумілість, доступність — недоступність тощо. Соціологічне літературознавство, виходячи з розуміння літератури як художнього відображення дійсності, перейнятого ідейним пафосом митця, брало К. оцінки твору з-поза естетичної сфери. К. виступали правдивість, ідейність (гуманістичний пафос), народність, єдність змісту і форми твору.

Лейтмотив (нім. *Leitmotiv* — букв.: чільний, провідний мотив) — конкретний образ, головна тема чи ідея, визначальна інтонація, що пронизує твір або творчість митця, ненастанно згадувана художня деталь, ключова для розкриття задуму митця.

Модернізм (фр. *moderne* — сучасний, найновіший) — загальна літературно-мистецьких тенденцій неміметичного гатунку на межі XIX-XX ст., що виникли як заперечення ілюзіоністсько-натуралістичної практики в художній царині, обґрунтованої філософією позитивізму. Ця філософія обстоювала емпіричні, жорстко верифіковані дані єдиним джерелом достеменного знання при принциповому нехтуванні іншими, зокрема, ірраціональними джерелами та посталою на підвалинах цієї філософії «соціально-реалістичною критикою», схильною взаєзалежувати талант від утилітарних потреб суспільства, ігнорувати фундаментальною категорією мистецтва — прекрасним, красою.

Новела (італ. *novella* — новина, від лат. *novellus* — новітній) — малий епічний жанр художньої літератури, іноді новелу ототожнюють з оповіданням. Невеликий за обсягом прозовий епічний твір про незвичайну життєву подію з несподіваним фіналом, сконденсованою та яскраво вимальованою дією.

Поетика [грец. *ποιητική (τέχνη)* - поетичне мистецтво]. 1. Один з розділення теорій л-ри, що розглядає осн. закономірність розвитку художника. л-ри як мистецтво

слова: встановлення та еволюція літ. родів і жанрів, течій і напорів, стилів і методів; сказати заг. культури.-типол. закономірності розвитку л-ри як системи; характеристика і класифікація історично важливих літ.-художник. форму і утвердження (лірика, драма, поема, роман, байка). 2. Сукупність художника.-естет. і стиліст. люди, які реалізують надійність того часу, як це виду мистецтва, певного літу. видаща, твору - його внутр. будова, специф. система його складників і їх взаємодії (П. театру, кіно, П. бароко, романтизм, П. роману). Система художника. творчість дозволяє зрозуміти поетичну, або художницьку, мову, яка використовується від інших. функц. відома мова, що володіє чудовими інструментами, словником, синтаксисом та наявністю ритму; поет, тропів і власний, звичних у художника. творі, - це все-таки, що робить розкриттю художника. замислу автора.

Повість — епічний прозовий твір (рідше віршований), який характеризується однолінійним сюжетом, а за широтою охоплення життєвих явищ і глибиною їх розкриття займає проміжне місце між романом та оповіданням. Крім обсягу, П. різниться від оповідання розгорнутішим сюжетом, більшою кількістю другорядних персонажів, повнішою та глибшою їх характеристикою, наявністю описів. Розмежування П. та роману менш виразне. Схожі вони за предметом зображення (життєві будні чи вагомі історичні події), засобами зображення, розкриттям характерів. Але П. охоплює менше коло проблем, коротший період із життя героя.

Портрет (франц. *portrait* — зображення обличчя людини на фотографії або на полотні) у літературі — засіб характеротворення, типізації та індивідуалізації персонажів. Маючи за основний предмет художнього зображення взаємодію людини з довкіллям, письменники описують зміни зовнішнього вигляду персонажів у конкретних ситуаціях, у взаєминах між ними. Пильна увага до П. персонажів ґрунтується на загальній закономірності, згідно з якою внутрішні психічні стани людей відображаються в міміці (виражальні рухи м'язів обличчя), пантоміміці (виражальні рухи всього тіла), в динаміці мовлення (інтонація, темпоритм, тембр), що допомагає в процесі спілкування глибше розуміти внутрішній світ один одного. Окрім того, одяг людини часто свідчить про її естетичні смаки, риси вдачі, майновий стан, рід занять. Тому письменники фіксують як зовнішній вигляд персонажів, так і їх внутрішній стан, намагаються витлумачувати відповідність чи розбіжність між їхніми т. зв. зовнішнім і внутрішнім портретами. Тому П. є засобом психологічного аналізу. П. персонажів бувають докладними, розгорнутими або фрагментарними, неповними; можуть подаватися відразу в експозиції чи при першому введенні персонажа в сюжет або поступово, з розгортанням сюжету за допомогою виразних деталей.

Просвітницька література має повчальний характер. Художній твір слухає розкриття певних філософської діяльності. Письменники-просвітники підтримують активну громадянську позицію, вони підтримують прихильники ідейного мистецтва, які здатні перетворити, змінити світ. Сам в добу Просвітництва в літературі вступило нове покоління письменників, які принесли не тільки нову зміну і нову

форму, а й нову думку на вбивство літератури, яка проголошувала собі важливий перехід питання.

Роман (фр. roman — романський) — найбільш поширений у XVIII-XX ст. епічний жанровий різновид, місткий за обсягом, складний за будовою Прозовий (рідше віршований) епічний твір, у якому широко охоплені життєві події, глибоко розкривається історія формування характерів багатьох персонажів. Головними структурними елементами Р. є розповідь та творений нею уявний світ у просторі й часі, населений персонажами, наповнений подіями, укладеними в сюжет.

Рух четвертого травня 1919 року (五四運動 Wūsì Yùndòng) – впливова подія в історії республіканського Китаю: масовий виступ у Пекіні та інших містах проти підписання Версальського договору, який закріплював основи світової геополітики після Першої Світової війни. Згідно договору, Німеччина звільняла Цзяочжоу (пров. Шаньдун), свою єдину колонію у Китаї, але ця територія мала відійти не до Китаю, а до Японії. Гаслами руху стало збереження Шаньдуну за Китаєм, звільнення з посад прояпонських чиновників, заклик до бойкоту японських товарів. Рух четвертого травня став прецедентом громадської солідарності у новій державі та утворив частину більш широкого явища, відомого як Рух за нову культуру.

Виступ тривав понад два місяці. Поліція неодноразово розганяла демонстрантів, лави яких поповнили учні, ремісники, робітники, дрібні й середні підприємці. Організаторів та активістів було заарештовано, але це лише згуртувало учасників акції протесту. Врешті-решт, китайська делегація в Парижі відмовилась підписати Версальський договір, заарештованих студентів було відпущено на волю, а скомпрометованих чиновників звільнено.

«Рух 4 травня» також пожвавив партійне життя Китаю. На початку 1924 року відбулося об'єднання комуністів і гоміньданівців у єдиний фронт боротьби за об'єднання країни і звільнення її від японського впливу. У липні 1925 року в місті Гуанчжоу постав Національний уряд Китаю, а головнокомандувачем Національно революційною армією (НРА) було призначено Чан Кайши.

Сатира — гостра критика чогось, окремих осіб, людських груп чи суспільства з висміюванням, а то й гнівним засудженням вад і негативних явищ у різних ділянках індивідуального, суспільного й політичного життя, суперечних із загальнообов'язковими принципами чи встановленими ідеалами.

Цензура (лат . censura, в ід senso — роблю опис) — контроль офіційної (світської або духовної) влади за змістом, випуском у світ і поширенням друкованої продукції, творів сценічного, образотворчого та кіномистецтва, радіо- і телепередач, а іноді і приватного листування (перлюстрація) з тим, щоб не допустити або обмежити поширення ідей, інформації, що визначаються цією владою небажаними або шкідливими.

Цілісність літератуного твору — інтегральна якість довершеного літературно-художнього твору, елементи якого взаємодіють між собою за принципом органічних систем: набувають естетично валентного сенсу тільки в контексті цілого. Це можливе тому, що задум письменника постає у вигляді образного осяяння, яке випереджує і опосередковує поетапне і поелементне втілення задуму в сюжетно-

композиційну структуру, що має просторово-часові виміри. Пафос твору, який більш-менш повно постає в уяві митця, поступово розгортаючись, наповнює кожную деталь, що вживається в творі, вивіряється на естетичну доцільність і функціональну наповненість. Ц. л. т. характеризує народна сентенція: «Із пісні слова не викинеш». За Ц. л. т. відповідає його композиція. Цією якістю довершеного художнього твору зумовлюється необхідність його цілісного аналізу, що, безумовно, не означає докладного, вичерпного застосування всіх аналітичних процедур. Цілісним може бути навіть частковий, вибірковий розгляд поодинокого епізоду чи тропа. Головна умова цілісного аналізу полягає в тому, щоб будь-який, навіть найменший елемент структури твору, скажімо, звукопис чи епітет, розглядався крізь призму цілісності твору, яка складається у свідомості аналітика, інтерпретатора після естетичного сприймання твору. У світлі цілісного образу твору найкраще і повно досягається функція кожної художньої деталі.

Хуабень (话本) — китайська міська народна повість, що виникла з усної оповіді. Відображала умонастрої і світорозуміння середніх і нижчих верств міського суспільства середньовічного Китаю: купецтва, торговців і ремісників, людей мистецтва, дрібного чиновництва. У широкому сенсі хуабень означає текст фольклорного походження.

Художній твір — термін, яким позначають твір, що має передусім естетичну або розважальну цінність. Здебільшого цей термін використовується, коли мова йде про твори літератури й кіно, тоді як картини, статуї тощо частіше називають *витворами мистецтва*. Художній твір — явище художньої літератури, тобто гетерогенного за походженням мистецтва, яке має самодостатню естетичну цінність, що може бути по-різному трактована, інтерпретована залежно від мети і досвіду читачів, літературних критиків.

Літературно-художній твір — основна форма існування літератури як мистецтва слова.

Я-персонаж — індивідуальність літературного героя, що сприймається за наратора та учасник відповідних ситуацій та подій, зображених у художньому творі.

Ярлик (тюрк. *jağlog* — указ, наказ) — наклейка із заголовком чи іменем та прізвищем автора на книжковому корінці або наклейка на книжковій палітурці із зазначенням бібліотечного шифру.

ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ ПИТАННЯ

1. Схарактеризуйте проблеми і завдання вивчення китайської літератури.
2. Поясніть періодизацію історії китайської літератури стародавності і середньовіччя.
3. Розкажіть про перших поетів давнини (Цюй Юань, Сун Юй, Цзя І, Сима Сянжу).
4. Схарактеризуйте стародавні історичні, літературні та філософські пам'ятки Китаю.
5. Розкажіть про роль творчості Го Можо в становленні китайської поезії 20 ст.; еволюцію його поглядів; інтерес до духовного світу молодшої інтелігенції.
6. Схарактеризуйте специфіку соціально-економічного розвитку Стародавнього Китаю в архаїчний період. Вектори культурного розвитку. Особливості літературного процесу.
7. Розкажіть про реалізм у творчості Мао Дуня. Роман «Перед світанком».
8. Схарактеризуйте ліроепічну поезію Стародавнього Китаю; канони поезії.
9. Розкажіть про історичні і літературні підвалини класичного роману «Трицарство» Ло Гуаньчжуна.
10. Поясніть змістовні та ритмічні особливості риторичної прози Стародавнього Китаю.
11. Розкажіть про класичний роман «Подорож на захід» У Ченья.
12. Схарактеризуйте особливості афористичної прози Стародавнього Китаю. Втілення культурної традиції в літературі. Втілення космологічних уявлень.
13. Розкажіть про класичний роман «Річкові заплави» Ши Най-аня.
14. Специфіка соціально-економічного та культурного розвитку китайського суспільства в класичний період китайської давнини. Напрямки наукового філософської літератури.
15. Розкажіть про драматургію Лі Юя і його естетичні погляди. Драматургія Хун Шена Кун Шанженя.
16. Поясніть даоську традицію в культурі і літературі Китаю. Основні категорії даоського вчення. Особливості космолого-онтологічних поглядів китайців. Дао-де-цзин як феномен філософсько-художньої думки.
17. Розкажіть про роман «Сон у червоному теремі» Цао Сюеціня.
18. Поясніть виникнення і розвиток традиції конфуціанського вчення. Літературні пам'ятки конфуціанського канону. Теоретичні основи і категорії.
19. Розкажіть про роман-утопію Лі Жучженя «Квіти в дзеркалі».
20. Поясніть різноманітність концепцій суспільно-філософської думки в літературі початку середньої пори класичного періоду китайської давнини (період Чуньцю – Чжанго). Втілення розвитку громадської думки в літературних пам'ятках.
21. Розкажіть про сатиричний роман У Цзінци «Неофіційна історія конфуціанців».

22. Поясніть розмежування в літературних колах Китаю. Революційна китайська література (1928 – 1937 рр.). Ліга лівих письменників: ідейно-естетична програма, видання, учасники.
23. Розкажіть про життя і творчість Лу Сіня. Лу Сінь і літературний рух 1920-их рр.
24. Поясніть особливості розвитку і трансформації даоської традиції. Фольклорна та міфологічна основа. Чжуан-цзи, Ле-цзи.
25. Реалізм у творчості Мао Дуня. Роман «Перед світанком». Трилогія «Весняні шовкопряди», «Осінній урожай», «Кінець зими».
26. Поясніть особливості розвитку поетичної творчості в останнє століття середньої пори китайської давнини. Визначні пам'ятки. Провідні жанрові різновиди китайської поезії. Творчість Цюй Юаня.
27. Розкажіть про особливості творчості Лао Ше. Жанрова різноманітність. Синтез епічного, ліричного, драматичного початків.
28. Поясніть особливості розвитку поетичної творчості в останнє століття середньої пори китайської давнини. Провідні жанрові різновиди китайської поезії. Творчість Цюй Юаня.
29. Поясніть особливості творчості Ба Цзіня. Внесок китайського письменника в розвиток китайської літератури. Основні етапи творчості і твори.
30. Опишіть вектори соціально-економічного та культурного розвитку в період пізньої давнини. Становлення науки філології в епоху Імперії: діяльність Дун Чжуншу. Основні напрямки в розвитку літературної думки.
31. Надайте загальну характеристику розвитку драматургії в I-ой половині XX в. Літературна діяльність Тянь Ханя. Розвиток хуацзюй. Новаторство Цао Юя («Гроза»).
32. Розкажіть про новаторство в поетичній творчості Цзя І. «Оплакування Цюй Юаня»: зразок нового поетичного жанру.
33. Опишіть особливості авантюрного роману (героїчний або лицарський роман): витоки, традиції в зображенні героїв (Юй Ваньчунь, Вень Кан, Ши Юйкунь).
34. Поясніть особливості розвитку поетичного напрямку в епоху Імперії: творчість Сима Сянжу, розвиток сюжетної поезії, музична поезія.
35. Схарактеризуйте викривальний (сатиричний) і судовий роман. Специфіка проблематики викривального і судового роману XIX в. (Ши Шілунь, Лі Жучженя).
36. Поясніть особливості історичної літератури в епоху Імперії: «Ши Цзі» Сима Цяня, «Ханьшу» Бань Гу.
36. Розкажіть про етапи життя і творчості Хуан Цзуньсяня. Особливості та тематика поезії письменника. Внесок у розвиток китайської літератури.
37. Поясніть відображення соціально-політичної ситуації в період Трицарства на характері становлення китайської авторської ліричної поезії. Літературні групи та їх провідні представники.
38. Розкажіть про етапи творчості Цзен Пу. «Квіти в море зла»: проблематика, жанрова своєрідність, система образів.

39. Поясніть внесок «літераторів будинку Цао» в розвиток красномовного письменства Китаю.
40. Схарактеризуйте китайську літературу на рубежі XIX і XX століть і її особливості. Внесок Ван Говей, Лі баоцзя, У Вояо в розвиток китайської прози.
41. Поясніть індивідуалізацію поетичної творчості в період Саньго («Сім мудрих з бамбукового гаю», «Сім цзяньаньських чоловіків»).
42. Схарактеризуйте лірику Бо Цзюй-і: мотиви, традиції, особливості поезики, проблематика.
43. Опишіть специфіку розвитку словесності в епоху Шести династій.
44. Поясніть громадянськість творчості Ду Фу. Історичний підтекст в поезії.
45. Схарактеризуйте поетичну творчість в епоху Південних і Північних династій: стиль фенлю, народні пісні та ін.
46. Розкажіть про формування пейзажної і громадянської лірики в поезії Се Лін'юня і Бао Чжао.
47. Поясніть особливості проникнення буддійської традиції в китайську культуру. Особливості буддійської літератури.
48. Розкажіть про гуманізм і ідею внутрішньої свободи у творчості Лі Бо.
49. Надайте загальну характеристику літературного процесу в епоху Тан. Вплив соціо-культурної та політичної ситуації на розвиток мистецтва.
50. Розкажіть про лірику Бо Цзюй-і: мотиви, традиції, особливості поезики, проблематика.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні завдання	0 балів	Здобувач вищої освіти не виконує практичне завдання, є лише спостерігачем.
	1-2 бали	Здобувач відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхові уявлення про предмет вивчення, неаргументовано висловлює думку. Використовує необхідні інформаційно-методичні матеріали, виконує практичні завдання за умови сторонньої допомоги.
	3 бали	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач вищої освіти намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі
	4 бали	Знання здобувача є достатньо повними, він самостійно застосовує відповідний навчальний матеріал, виконуючи практичні завдання; аналізує, робить висновки. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але припускається неточностей.
	5 балів	Здобувач бере активну участь у практичному занятті. Висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади, впевнено володіє основними літературознавчими поняттями та термінологією.
Самостійна робота	0 балів	Здобувач вищої освіти не бере участі в самостійній роботі, є лише спостерігачем.
	1-2 бали	Здобувач розпізнає деякі об'єкти вивчення та визначає їх на побутовому рівні, може описувати деякі об'єкти вивчення; має фрагментарні уявлення з предмета вивчення.
	3 бали	Здобувач намагається самостійно та за допомогою викладача виконувати певну частину завдань; знає послідовність виконання завдання, але вони містять багато суттєвих відхилень від установлених вимог, тож при їх виконанні здобувач потребує систематичної допомоги викладача.
	4 бали	Здобувач самостійно і логічно відтворює фактичний і теоретичний матеріал та наводить приклади; володіє навчальним матеріалом і використовує набуті знання, уміння у стандартних ситуаціях, але при виконанні завдань наявні окремі похибки.
	5 балів	Здобувач володіє глибокими знаннями, демонструє відповідні компетентності, використовує їх у нестандартних ситуаціях, самостійно працює з інформацією у відповідності до поставлених завдань; систематизує та узагальнює навчальний матеріал; самостійно користується додатковими джерелами інформації; без похибок виконує та аналізує практичні

		завдання.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання (реферат)	0 балів	Завдання не виконано.
	1-2 бали	Реферат виконано формально, стандартними книжковими фразами, без власних роздумів.
	3 бали	Реферат відповідає предмету дисципліни, має описовий характер, містить поняття, має граматично не вчитаний текст, ключова проблема окреслена неточно.
	4 бали	Реферат відповідає предмету дисципліни, демонструє переважно академічність, містить аналіз і узагальнення, визначено ключову проблему.
	5 балів	Реферат виконано з творчим підходом, містить нешаблонні фрази, основні літературознавчі терміни, розгорнутий, цікавий, відрізняється власними роздумами, висновками.

Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Для навчальної дисципліни «Історія літератури (основна іноземна мова)», що за навчальним планом передбачає підсумковий контроль у формі екзамену, відводиться 20 балів. Здобувач може скласти екзамен, якщо кількість отриманих впродовж вивчення дисципліни балів (не менше 60). Накопичені здобувачем бали під час вивчення навчальної дисципліни не анулюються, а сумуються. Оцінка за екзамен не може бути меншою за кількість накопичених ним балів.

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1-5 балів	Відповіді на запитання неповні, невпевнені. Відсутні приклади практичного використання.
6-10 балів	Здобувач вищої освіти не вміє логічно думати, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, книжкові. Не наведено прикладів практичного використання в освітньому процесі
11-15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Здобувач вищої освіти намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі.
16-20 балів	Здобувач вищої освіти вміє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 А)	Здобувач вищої освіти має <i>глибинні і системні знання</i> основних напрямів і періодів літературного процесу, фактів життя та творчості

	<p>провідних китайських письменників, прийомів й методів літературознавчого аналізу китайськомовної прози та поезії з давніх часів і до новітньої літератури.</p> <p>Здобувач вищої освіти уміє самостійно аналізувати періоди розвитку літературного процесу, стилістичні та жанрові особливості прози та поезії китайських авторів; адекватно застосовувати основні прийоми й методи літературознавчого аналізу творів китайських письменників і поетів; творчо читати й осмислювати твори на особистому рівні.</p> <p>Оцінка нижче 100 балів обґрунтовується недостатнім розкриттям теоретичних питань навчальної дисципліни.</p>
Добре (82-89 B)	<p>Здобувач вищої освіти має необхідні знання про основні напрями і періоди літературного процесу, факти життя та творчості провідних китайських письменників, прийоми й методи літературознавчого аналізу китайськомовної прози та поезії з давніх часів і до новітньої літератури.</p> <p>Здобувач вищої освіти уміє правильно аналізувати періоди розвитку літературного процесу, стилістичні та жанрові особливості прози та поезії китайських авторів; адекватно застосовувати основні прийоми й методи літературознавчого аналізу творів китайських письменників і поетів; творчо читати й осмислювати твори на особистому рівні, при цьому допускає незначні помилки, які виправляє самостійно.</p>
Добре (74-81 C)	<p>Здобувач вищої освіти має достатні знання основних напрямів і періодів літературного процесу, фактів життя та творчості провідних китайських письменників, прийомів й методів літературознавчого аналізу китайськомовної прози та поезії з давніх часів і до новітньої літератури.</p> <p>Здобувач вищої освіти уміє правильно аналізувати періоди розвитку літературного процесу, стилістичні та жанрові особливості прози та поезії китайських авторів; застосовувати основні прийоми й методи літературознавчого аналізу творів китайських письменників і поетів; читати й осмислювати твори, але часом потребує допомоги викладача.</p>
Задовільно (64-73 D)	<p>Здобувач вищої освіти має поверхові знання основних напрямів і періодів літературного процесу, фактів життя та творчості провідних китайських письменників, прийомів й методів літературознавчого аналізу китайськомовної прози та поезії з давніх часів і до новітньої літератури.</p> <p>Здобувач вищої освіти уміє поверхово аналізувати періоди розвитку літературного процесу, стилістичні та жанрові особливості прози та поезії китайських авторів; застосовувати основні прийоми й методи літературознавчого аналізу творів китайських письменників і поетів; читати й осмислювати твори, часом відчуває невпевненість у власних здібностях.</p>
Задовільно (60-63 E)	<p>Здобувач вищої освіти має елементарні знання про основні напрями і періоди літературного процесу, фактів життя та творчості провідних китайських письменників, прийоми й методи літературознавчого аналізу китайськомовної прози та поезії з давніх часів і до новітньої літератури.</p> <p>Здобувач вищої освіти на низькому рівні уміє відтворити навчальний</p>

	<p>матеріал щодо періодів розвитку літературного процесу, стилістичних та жанрових особливостей прози та поезії китайських авторів; відчуваю труднощі при застосованні прийомів й методів літературознавчого аналізу творів китайських письменників і поетів, допускає суттєві неточності і помилки; читати твір, але під час його осмислення відчуває невпевненість у власних здібностях.</p>
<p>Незадовільно (35-59 FX)</p>	<p>Здобувач вищої освіти має <i>фрагментарні знання</i> основних напрямів і періодів літературного процесу, фактів життя та творчості провідних китайських письменників, прийомів й методів літературознавчого аналізу китайськомовної прози та поезії з давніх часів і до новітньої літератури. Здобувач вищої освіти <i>дуже слабо</i> уміє відтворювати навчальний матеріал щодо періодів розвитку літературного процесу, стилістичних та жанрових особливостей прози та поезії китайських авторів, не уміє застосовувати прийоми й методи літературознавчого аналізу творів китайських письменників і поетів, осмислення прочитаного не відбувається.</p>

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Алікберова О. Р. Китайська література Нової години XVII ст. – початок XX ст.: навч. посіб. Казань, Казан. ун-т, 2014. 244 с.
2. Алімов І. А., Кравцова М. Е. Історія китайської класичної літератури з давніх часів і до XIII ст.: поезія, проза: о 2 год. СПб.: Петербурзьке Сходознавство, 2014. 1408 с.
3. Антологія китайської поезії [Текст] / пер. з кит. за заг. ред. Го Мо-Жо та Н. Т. Федоренко. Москва: Держлітвидав, 1958.
4. Ба Цзінь. Вибране: Пер. з кит. / Упоряд. та предисл. В. Ф. Сорокіна. Художня література. Москва: Райдуга, 1991. (Майстри сучасної прози). 430 с.
5. Васильєв В. П. Нарис історії китайської літератури / Переклад китайською мовою Янь Годуна. Санкт-Петербург: Інститут Конфуція у СПбДУ, 2013. 334 с.
6. Болотіна О. П. Лао Ше. Творчість воєнних років (1937-49). Москва, Наука, 1983. 231 с.
7. Очі дракона [Текст]: легенди та казки народів Китаю / [пер. з кит. та прим. Лін Лін та П. Устина; ред. М. Ложечко]. Москва: Вид-во іностр. літ., 1959. 428 с.
8. Желуховцев А. Н. Література нового Китаю// Духовна культура Китаю: енциклопедія: в 5 т./Гл. ред. М.Л.Тітаренко. Москва: Сх. літ., 2006 [Т. 3:] Література. Мова та писемність. 2008. С.146-175.
9. З китайської та корейської поезії [Текст]/пер. А. Гітовича; [передм. В. В. Петрова; заг. ред. Б. І. Панкратова]. Москва: Держлітвидав, 1958. 539 с.
10. Кіктенко В. О. Нарис з історії українського китаєзнавства. XVIII – перша половина XX ст.: дослідження, матеріали, документи Київ, 2002. 194 с.
11. Кіктенко В. А. Початок наукового вивчення Китаю в Україні у XIX початку XX століть // Освіта та наука на шляху XX у XXI століття. Ч.1. Алмати, 2007. С.83-106.
- 12.12. Китайська класична проза [Текст] / Ін-т китаєзнавства; пер. В. М. Алексєєва; [відп. ред. Л. З. Ейдлін]. Вид. 2-ге. Москва, 1959. 387 с.
13. Китайська класична поезія [Текст]: (епоха ТАН): пер. з кит. / [уклад., вступ. ст. та заг. ред. Н. Т. Федоренко]. Москва: Держлітвидав, 1956. 431 с.
14. Китайська культура 20-40-х років та сучасність. Зб. статей. Москва: Наука, 1993. 262 с.
15. Нова поезія Китаю [Текст]: 1919-1958: пер. з кит. / [уклад. Н. Т. Федоренко]. Москва: Держлітвидав, 1959. 543 с.
16. Сучасна китайська проза. Багряна хмара / Антологія складена Спілкою китайських письменників. Москва: АСТ; СПб.: Астрель-СПб, 2007. 511 с.
17. Сучасна китайська проза. Життя як натягнута струна/Антологія складена Спілкою китайських письменників. М: АСТ; СПб.: Астрель-СПб, 2007. 543 с.
18. Сучасні китайські новели [Текст]: [збірка/ред. В. Голдін]. Москва: Вид-во іностр. літ., 1958. 533, [2] с.
19. Танські новели [Текст]/ пер. з кит. О. Л. Фішман. Москва, 1955. 228 с.

20. Поезія епохи Сун [Текст]: пер. з кит. / [вступ. ст. В. А. Кривцова]. Москва: Держлітвидав, 1959. 360 с.
21. Поезія епохи Тан (VII – XX століть) / пер. з кит. ; ред. кільк. Л. Делюсін, Т. Редько, В. Сорокін та ін; сост. та вступ. ст. Л. Ейдліна. Москва: Художня література, 1987. 479 с.
22. Витівки дракона-гультая [Текст]: шістнадцять повістей зі зб. XVII століття/пер. з кит. Д. Воскресенського; [передм. В. Шкловського; літ. ред. пер. Ф. Протасова]. М.: Худож. літ., 1966. 491 с.
23. Важкі сичуаньські стежки [Текст]: з кит. поезії 50-х та 80-х рр. : збірник / пер. з кит. Л. Черкаського; [передм. М. Федоренко; ред. А. Файнгар]. Москва: Райдуга, 1983. 200 с.
24. Шицзін: книга пісень та гімнів / пер. з кит. А. Штукіна; підгот. тексту та вступ. ст. П. Федоренко; комент. А. Штукіна. Москва: Художня література, 1987. 351 с.
25. Епічні сказання народів Південного Китаю [Текст] / пер. Б. Б. Вахтіна, Р. Ф. Ітса. Москва; Ленінград, 1956. 202 с.

Допоміжна:

1. Алексєєв В.М. Робоча бібліографія китаїста: Книга посібників для тих, хто вивчає мову та культуру Китаю. СПб.: БАН; Альфарет, 2010. 504 с.
2. Оповідання китайських письменників [Текст] : в 2 т. : пер. с кит. / [укл. В. Петров; передм. В. Сорокіна]. Москва : Гослітгиздат, 1959.
3. Світле джерело [Текст] : середньовічна поезія Китаю, Кореї, В'єтнаму / [укл. Є. Д'яконова; післям. та прим. І. Смірнова]. Москва : Правда, 1989. 480 с.
4. Квіти сливи у золотій вазі, або Цзінь, Пін, Мей [Текст] : роман / пер. с кит. В. Манухіна. Москва : Худож. літ., 1977. Т. 1. 1977. 438 с.
5. 4. Квіти сливи у золотій вазі, або Цзінь, Пін, Мей [Текст] : роман / пер. с кит. В. Манухіна. Москва : Худож. літ., 1977. Т. 2. 1977. 502 с.
6. Chinese Literature in the second half of a Modern Century. A critical survey edited by Pang-Yuan Chi and David Der-Wei Wang. Indiana University Press. p.
7. Dan Yao, Jinhui Deng, Feng Wang, Huiyun Tang. Chinese Literature. Cambridge University Press, 2012. 260 p.
8. Huang Y. Contemporary Chinese Literature: From the Cultural Revolution to the Future. Palgrave Macmillan, 2007. 219 p.

Інформаційні ресурси

1. Інститут сходознавства. URL : <https://oriental-studies.org.ua/uk/home/>
2. Історія китайської літератури. URL : <https://www.chinahighlights.com/>
3. Китайська література. URL : <https://www.britannica.com/art/chinese-literature>
4. Чотири класичні китайські романи. URL : <https://theculturetrip.com/>
5. Сайт бібліотеки Університету Ушинського. URL: <https://library.pdpu.edu.ua/>
6. Репозитарій бібліотеки Університету Ушинського. URL : <http://dspace.pdpu.edu.ua/>